

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnik polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četvrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četvrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večerke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizo živinskega trga kder se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vrnejo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavec in drugim nepremožnim se naročnina znižja, ako se oglase pri urednistvu.

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Novo šolske postave.

IV.
(Dalje.)

Nadzorovanje šol.

Najvažnša naloga pri nadzorstvu ljudskih šol ima brezdvomno okrajni šolski nadzornik; za to pa naj bi se izvolil za ta posel popolnoma sposobni, za šolstvo vneti možje, kateri dobro poznajo razmere in potrebo dosičnega okraja. Ovi naj se pečajo izključljivo se svojo uže samo ob sebi težavno službo in naj redno obhodijo vsaj dvakrat v semestru vse šole svojega okraja, kateri naj obsega, kedar bodo povsod šole osnovane, koder bi morale po postavi biti, en sam glavarsstveni okraj.

Moder je tudi nasvet v poročilu r. svetovalstva, da naj se okr. šol. nadzorniki, kateri so se v svojih službah sposobne pokazali, nikar pogostoma ne premeščajo. Uspeh nadzornikovega delovanja se kaže le tedaj, kedar more več let konsekventno po enkrat ustanovljenih načelih v enem in istem okraju delovati.

Krajnih šolskih nadzornikov ne treba; saj se tudi redko kde v naših občinah dobi mož, kateri bi mogel zadovoljati dolžnostim, ki mu jih nalagajo postave. Kaki nadzorniki pa, kateri ne razumejo svojega poklica in ne poznajo svojih dolžnostij, gotovo brže ovirajo napredek šolstva, nego bi ga pospeševali. Skušeni nam v tem oziru ne manjka.

Pa tudi ves krajni šolski svet naj se odpravi, ker je v sedajnih razmerah čisto nepotreben. Deloma naj se pripuste njegova opravila občinskemu zastopu, deloma pa okrajnemu šolskemu svetovalstvu.

Ob učiteljskem osehji.

Po postavi bi morali imeti v deželi mnogo šol, a zdaj jih pri najboljši volji ne moremo imeti — ker imamo malo učiteljev, in mej temi presneto malo prav sposobnih. Kaj je tega krivo? ali zasaknimo vprašanje drugače: kedar bomo imeli zadosta dobrih učiteljev? Kedar bomo imeli dobro učiteljsko pripravnišče in kedar bodo za trdno urejene učiteljske materialne razmere in pred vsem njihove plače v spodobnih zveskih odmerjene. Skoro ne vemo, kateri izmed navedenih dveh faktorjev je merodajni, menda drugi.

LISTEK.

Ženstvo pri Grkih in Rimljanih.

(Nadaljevanje.)

Drugi imeniten narod starega veka, o kojem ženstvu imam govoriti, je rimski. Akopram bi se dalo o ženstvu tega naroda mnogo več in obširneje govoriti, kakor sem o grškem, vendar hočem le glavne stvari in zaumeutejše posobnosti navesti, in če mogoče še kračji biti. Saj sem uže dejal, da mi nij mar za sistematično razpravo, nego za nekaj vse družega, namreč za kolikor toliko zanimivo berilo. Ali se mi to posreči ali ne, je, se ve, drugo prašanje.

Pri Rimljanih nahajamo dva reda, ki sta se v starih časih najbolje čestila in to sta „flamines“ in „vestales“. Prvi so bili najvišji duhovniki in zastopniki rimskega zakona v najostrejši in najčistejši podobi. Njih poroka se je vršila z najsvetejšimi obredi, in zakon se je razrušil edino s smrtjo. Če mu je žena umrla, je moral popustiti službo in v drugo se oženiti je bilo, če ne strogo prepovedano, vsaj sramotno. Vestales so pa bile večne device; gorje jim, ako so devištvu zapravile. Omenjena reda sta bila tudi symbol obojnih menenj, ki so tedaj vladali. Utilitarisem (koristoslovje) je smatral zakon kot vzor države, brez katerega ne more obstati in njegov symbol so bili „flamines“; mysticisem, ki se naslanja na sramožljivosti in

Do zdaj ima še vedno svojo veljavo star latinski pregovor: Quem dii odere, paedagogam fecere. Mej vsemi javnimi služabniki, razun morda uradnih strožajev in beričev, so kljubu novim postavam učitelji ljudskih šol še dan danes najslabše plačeni in nemajo posebne nade, da bi se njihovi prihodki s časoma izdatno pomnožili. Pri davkarskih, poštnih, telegrafičnih, železničnih, gozdnarskih, knjigovodstvenih in mnogih drugih uradih, povsod so uradniki boljše plačeni in imajo če so zvesti in sposobni, pred seboj lep „avancement“, povsod si lahko pomagajo uradniki, da dosepejo po več letni službi vsaj do 1000 gld. plače, povsod dobivajo aktivitetne priklade, sem ter tja še postransko prihodke, kakor „tantieme“ i. d.

Učitelj na kmetih pa začne po sedaj veljavnih navedbah s 300 gld. in konča v najboljšem primerljivi s 600 gld. plače, zraven prostega stanovanja ali dotično odškodnina. In vendar se od njega mnogo zahteva; on je moral dognati spolnjo realko ali spolnji gimnazij in tri letne tečaje učiteljskega pripravnišča in mora prestati sedaj jako poostrene izpite, gotovo težje o. l. davkarskih ali poštnih kandidatov. Zraven tega je služba ljudskega učitelja, ako ja vestno izpolnjuje, težavnjša, z večjo odgovornostjo združena in važnejša od vsake izmed zgorej naštetih.

Pri takih razmerah nij težko ugibati, zakaj se oglašja tako malo mladeničev za učiteljstvo in zakaj se mora sprejemati na pripravnišče veliko manje dobrih, poklic za učiteljstvo četejih mladeničev, nego odpadkov realke ali gimnazija, katerim je pripravnišče prav za prav v refugium as.

Draginja je zdaj splošna in velika; današnje cene raznega blaga se nikakor ne dajo primerjati onim v tistih časih, ko je bil uradnik s 500 gld. plače uže velik gospod. S 300 lid. letne plače nij danes nobenemu učitelju mogoče dostojno izhajati in če ima družino uže posebno ne. — Te vrste plača bi se morala tedaj čistoma odpraviti ter začetnikom v učiteljstvu naj bi se določilo zraven prostega stanovanja najmanje 400 gld. plače. Tukaj naj izrazimo še neko svojo osobno mnenje v tej zadevi.

Po novih postavah so občine gledé šol razvrščene v več razredov. V občinah I. razreda dobivajo po 600 gld. II. razreda po 500 gld. itd. Kak učitelj, postavimo, službuje kaj izvrstno v občini 4. razreda, kder dobiva najmanjšo plačo 300 gld. On se je tam vsem,

staršem in otrokom prikupil, občina bi ga zeld nerada izgubila, in on sam, ker je tam obče spoštovan in tedaj laže uspešno službuje, — bi si ne pomagal kam drugam, ako bi mogel s tremi sto gl. na leto izhajati in ako bi mu drugod ne kazalo bolje materialno stanje. Okrajno šolsko svetovalstvo samo priznava, da je on v isti občini na svojem mestu, da je marljiv itd. Mari ga naj pa zaradi njegove marljivosti s tem kaznuje, da ga pusti tam s 300 gld. plače? Sploh se nam zdi dobro, da službujejo učitelji praviloma, kolikor mogoče, dolgo v eni občini. Da pa bodo dobri in marljivi učitelji tudi sami radi ostajali, treba da se odločijo plače ne krajem, ampak osobam. N. pr. naj bi grgarski učitelj tudi v Grgarji — brez premeščanja v drugo občino lahko višjo plačo doživel. Po sedajni postavi so kaznovane vse občine nižjih razredov, kajti vsak učitelj si pomaga do boljše službe v občini višjega razreda. V začetku ne bo vsled tega nobena občina 4. razreda dobila rednega učitelja in srečno se more šteti, če hoče nje g. duhovnik prevzeti šolo za silo. Kedar pa bo zadosta učiteljev za vse šole, si bodo vsi boljše pomagali v občine viših razredov, občinom zadnjega razreda ostanejo pa odpadki. In vendar plačujejo vsi posestniki istega okraja enake doliade k davkom za potrebe ljudskih šol, zakaj ne bi dobivali tudi primerno enake užitke od njih?

(Dalje prih.)

Obpravnanje pravn o malostih.

Po §. 78. Te postave je zoper razsodbe pripuščena same pritožba zaradi ničnosti iz teh razlogov:

1. Ker se nij bilo smelo po teh postavah pripustiti obravnavanje o malostih;
2. ker je sodila nepristojna sodnija;
3. ker je sodil sodnik, kateri nij bil odločen za sodništvo v pravnah o malostih, ali kateri nij vodil cele obravnave, ali kateri nij smel po zdaj veljavnih postavah pravde razsoditi zaradi pristranosti. (Ker je bil n. pr. kaki stranki v sorodu, ali mu zna izhajati iz pravde kak dobiček, ali kaka škoda.)
4. Ker se je javnost neopravičeno izključila;
5. ker je pravdo obravnovala osoba, katera nij imela k temu postavne zmožnosti, ali pravice ne;

Pravljica o Sabinkah, ki so se vrgle mej očete in svoje matere da bi mlado republiko rešile; pravljica od matere in žene Coriolanove, ki ste se svojo prošnjo domovino pogube rešili; obe pravljici pričati rodoljubnost rimskih žen. Tempelj, boginji Calvi posvečen, pričá, da so si svoje dolge kite odrezale, da so s tem rimski vojaki puščice delali. Drugi tempelj, Pietas, je obrnil poznim spomin na mlado ženo, ki je imela dovoljenje svojo na lakotno sarti obsojeno mater obiskati, in katero je pri tej priložnosti z lastnim mlekom dojla.

Kar se tiče nraavnosti, mora se priznati, da so bili prvi časi rimske države srečni; postava in javno monenje je uphvalo na to, da je zakonska čast čista in neomadežavana ostala. 500 let se nij govorilo o prešestvanju, ker ga nijso poznali, in ko se je prvi primerljaj zgodil, občno mnenje je vendar trdilo, da je zakon nerazrušljiv. Da, postave in javno mnenje so bili v tem obziru še preostri. Senator je očitno na ulic svojo hčer poljubil, zato je bil sramotno grajen. Nečast in sramota je bila, ako nij mati sama dojla, ampak to drugim ženskam propustila. Hetaire nijso bile v Rimu nikedar obratane, tudi se nijso smele — symbolično znamenje — aitarja Junonnega dotekniti. Prepoveduje se, da neki aedil, potolčen in pohabljen v „preklicani“ hiši, nij bil niti zastišan o. l. sodnikov, tem manje je zadostenje dobil, ker za državnega služabnika je najboljše sramotno, ako se s takimi vlačugami klati. Kako se je pa devištvu čislalo, nam pričá Plinius, ki pravi, da najdivje živali postanejo pri pogledu nedolžne device

ki vlada tam, kder je politični duh slabši od religioznega, verskega, čisla pa devištvu kot vzor in zakon le kot dovoljeno slabost mej drugimi večimi slabostimi. Tudi sv. Pavel se lahko prišteva k zaljnim, ko pravi: Oženiti se je dobro, a neozenjenemu je boljše. A kam bi prišlo človečanstvo, ko bi se vedno tega boljšega poprijemalo? Gotovo na — nič. Zatoraj nij čudo, da se je Rimljanom, ki so bili vedno praktičnega duha, boljše priljubilo ono mnenje, ki trdi, da v pravem zakonu je sreča in blagostan narodov, kakor ono večnega nedeljnega devišta. Da, zakon je bil izprva pri Rimljanih tako svet in tako spoštovan, kakor nikler drugod, niti pri krščanskih narodih. In ako Aristoteles pravi, da grška civilizacija uže v tem presega vse druge barbarske, da nijso imeli svojih žensk, kakor sužnje, ampak kot pomočnice in družice; trdi pač z večjo pravico rimski pisatelj Cornelius Nepos, da so rimske žene bile boljše spoštovane in da je vsled tega rimska civilizacija boljša bila. Poslednji pisatelj naslanja svojo trditve na to, da rimske žene nijso bile nikedar zaprte kakor grške; da so smele s tujci govoriti, obedov se udeleževati, in daje hišna gospodinja prvi prostor pri mizi imela.

Imen rimskih postav je bil, zakon z največjo častjo in spoštovanostjo obdati. Monogamija se je v najdavnejših rimskih časih priporočevala, in ta je brže najboljše uphvalo, da se je rimska moč v Evropi tako širila. Stara zgodovina nam je pa tudi porok, da se je žena spoštovala in da je bil njen upliv v rimskem živnju znamenjt.

6. ker se je eni stranki nepostavno odtegnila mogočnost obravnavati pred sodnijo;
7. Ker se je o glavni stvari prisodilo več, kakor je stranka tirjala.

Ta pritožba zaradi ničnosti se ima pri sodniku prve stopinje ustno oznaniti, ali pa pisмено z podpisom kakega odvetnika podati brez odloga v osmih dneh, po dnevnu, katerega se je razsodba ustno razglasila ali pa od dneva, katerega se je pisana sodboda vročila.

Če se je razsodba ustno razglasila, in če je kaka stranka v teh osmih dneh prosila pisane razsodbe, po tem se ta doba pretrže, in se ne šteje čas od dneva, če prošnja do dneva, katerega se razsodba vroči, in tudi ta dneva se ne štejeta.

Sodnik prve stopinje mora to pritožbo s celo pravdo poslati z dotičnim poročilom c. k. nadsodnji, katera ima o ničnosti razsoditi, in zoper to razsodbo nij pomočka nobenega.

§. 82. pravi, da eksekucije ne ustavi pritožba zaradi ničnosti. Vendar sme sodnik prve stopinje, in sme tudi nadsodnja, če bi kaka stranka s tem hudo škodo trpela, eksekucijo dovoliti le do zavarovanja, če tako prosi stranka, kateri proti težavno povračljiva škoda.

O REKURZIJH.

§. 84. dovoljuje rekurz le zoper sklepe sodnikov, s katerimi se je prošnja za obravnavo o malostih odvrgla, ali s katerimi se je uže začeta obravnavo ustavila; po tem zoper dekrete, s katerimi se je zavrgla prošnja, da je opravičen kak neprihod, ali prošnja da se dovoli poprejšnji stan, ker se je zamudil obrok za pritožbo o ničnosti ali za rekurz.

Ta rekurz se mora podati brez odloga v osmih dneh pri sodniku prve stopinje, in to ustno ali pisмено; pisani rekurz morajo podpisani biti od kakega odvetnika.

Proti drugim dekretom, sklepom ali ukazom se ne da rikurirati, vendar zamore sodnik prve stopinje sam, ali uradno, ali pa na prošnjo kake stranke jih prenarediti, razun primerljive v §. 27. odstavek 2., to je zaradi stroškov dovoljenih za kak odlog.

§. 86. Kdor je nova dokazila našel, sme prositi, da se pravda postavi v poprejšnji stan. On mora pa v tej novi tožbi h kratki tirjati glavno stvar, in sodnik ima oboje razsoditi.

Prosi, da se pravda dene v poprejšnji stan, sme se tudi zastran takih dokazil, katere je sodnik poprej zavrgel, če se dokaže, da nij bilores, da jih je stranka ponudila le zato, da bi se pravda zavlekla.

Nij pripuščena tožba, da se ne dene pravda v poprejšnji stan zaradi tega, ker trdi kaka stranka, da je bila slabo zastopana pri obravnavi.

§. 87. Eksekucija se izvršuje po odločbah danih za okrajšano obravnavanje pravnih, le da nij treba prošnji prilagati sodbe, ki se je razglasila v pričlo obeh strank.

Konečno odločuje ta postava, da se ne more pri tem obravnavanju tirjati, naj tožitelj položi kako zagotovilo za stroške.

Na tekoče pravde ne da se obračati ta postava, vendar se smete stranki, če je za staro pravdo primerna ta postava, pogoditi, da se po njej stvar dožene; mo-

krotke; da merčesi in druge golazni poginejo, ako gre tako dekle po polji v Evini obleki, dalje pravi, — se ve, da je vse to le ljudska vraža, — da možka trupla na hrbtu plavajo, ženske pa na obrazu, kakor da bi uže sama narava tudi po smrti žensko sramožljivost čestila.

Ne tako srečen je bil ženski položaj v družini. Žena je bila popolaoma v oblasti moževi; vse, kar je imela in kar si je pridobila, vse bilo je moževo. Komu kaj zapustiti v oporoki, ali kaj darovati, tudi do tega nij imela pravice. Niti darov od svojega moža nij smela vzati, ker ženi darovati, je toliko, kolikor sebi. Tudi se smrtjo jo je lahko mož kaznoval, in sicer po postavih in navadah, segajočih se v Romulove čase, če je prešetvala ali pa vino pila. Vidi se iz tega, da so bili Rimljani v starih časih močno nagneni vinu, in da je moralo nastati mnogo nerednostij, sicer bi Romulus ne bil prepovedal te pijače. Žena je morala, naj se mož proti njej obnaša, kakor hoče, na vse molčati: „Ako najdeš, pravi starejši Cato, svojo ženo pri prešetvanju, jo takoj lahko ubiješ; ako pa ona tebe dobi, te ne sme z mezincem dotekniti.“

Karthago je podjarmljena in podrtja, in tedaj se začinja druga doba rimskega ženstva. Punjske vojske so, če ne naravnost, vsaj posrednje tirale rimsko državo v propad. Zgodovina ima malo tacihih vzgledov, da bi se religiozno, socialno in politično življenje kar na mah bilo spremenilo, kakor po razrušitvi Karthage. Luxus jutranjih dežel se je širil po rimski državi, kakor povodenj, in odnesel je vso prejšnjo priprostost, kakor v obleki, tako v nravnosti. Mejsbojne krvave vojske in po tem cesarstvo so onečastili ljudstveni značaj.

V tem času popolne politične korupcije, izgubljala se je ženska čednost in poštenost. K temu je poseba pripomogla velika množica robov in robkij; ravno tako hetaire, katere je rimska bogatija iz Grecije in Azije privabila. Rimljan je imel še posebno veselje

rate pa od poprejšnje pravde odstopiti in tirjati, naj se odda pristojnemu sodniku. (D.ije prih.)

Dopisi.

V Gorici 15. oktobra. Ko te vrste pšemo, nam nij še popolnem znan izid današnjih volitev na Goriskem. To vemo, da smo v goriški okolici in v Tolminu Sočani propali in da so samo Kraševci našo in svojo čast rešili. Kako se je volitev v Bovcu vršila, izvemo jutri; a skoro za gotovo lahko rečemo uže danes, da je dobil tam vse glasove ali vsaj veliko večino Winkler. V tem primerljeji se nam Sočanom nij več nadejati zmage. Če so pa v Bovcu samo 4 volilci glasovali naj bo uže za Lavriča ali za Tonklija, da le zoper Winklerja, po tem je še mogoče, da pride Lavrič v ožjo volitev. Toda mi dvomimo, da pride to tega.

Strašanski farški agitaciji, katera je v ta namen prav vsa mogoča sredstva porabila, se je posrečilo, da je prekanila v goriški okolici mnogo takih volitev, na katere je naša stranka prav zanosljivo računila. Zdej jih poznamo moze — omahljivce in dobro, da jih poznavno! Da so naši nasprotniki mogočni, ker imajo v vsaki vasi svojega agenta, ti agenti pa kot dušni pastirji vesti svojih ovčic v oblasti, to smo dčbro vedeli, a to pondarjati se nam nij zdelo poprej prav previdno, ker nijmo hoteli svojim prijateljem in sploh možem naše stranke poguma jemati. Zdej ve vsaka stranka pri čem je in zato tudi lahko odkritosrečno govorimo o tem. S pretvezo, da je vera v nevarnosti, so duhovniki napeli vse žile, da bi zmagali pri volitvi — a v resnici jim ne gre toliko za vero, kolikor za vedro, katero naj bi se jim tudi še za naprej tako radovoljno polnilo, kakor o časih desetine in pozneje do dan danes. Njim nij prav, da se širi omika v narodu, da ljudstvo sploh napreduje in se še dalje bolj zaveda svojih pravic, kajti s tem se odteguje temi in njihovem gospodarstvu in vedru, katero rabijo za biro, pridejo vsi d tega v nevarnost, da se s časoma popolnem ne posuše. Ves boj bijejo oni za svoje stanovske predprave, katere so pa brže krivice nego pravice; ljudske pravice in koristi so jim pri tem deveta briga. Poštenost (?) svojih namenov nam kažejo prav jasno uže s tem, da so postavili goriskega klečaplaza Tonklija za svojega kandidata, njega kateri je znana ljudska pijavka, proti kateremu so pri zadnjih volitvah deželnih poslancev oni sami na vse kriplje agitovali in kateri je prav zaradi tega čez noč klerikalec postal, da bi svoji m lastnim, a nikakor ne ljudskim interesom zadostil. Tudi njim bi naj, brže na vse zadnje se le osle kazal, ako bi se mu posrečila konečna zmaga.

Toda predno pride do zmage bomo tudi mi Sočani še besedico govorili. — Mi smo bili sicer vselej zoper vsako kandidaturu državnih uradnikov — a danes smo v posebnem položaji. Kaže se, da bomo morali voliti mej Winklerjem in Tonklijem, mej zvestim državnim služabnikom, kateri je vkljub svoji zaveznosti uže mnogo za narod storil in še rad dela, za kolikor mu nijso zavezani rok, in mej neznačajnim vetrnjakom, kateri sače svoj koristolovski plajšč,

na nespodobnih podobah, ki so se nabajale v vsakem poslopji, in na pantomimih pri glediščnih igrarh. Nagnjenje do raztresenosti, neizmerna želja po bogastvu in despotizem, vsled katerega so izgubile vse politične prostosti: vse to je pripomoglo, da se je hudobija in zločinstvo vedno bolje in bolj širilo. Prešetvanje je bilo tako v navadi, kakor vsaka druga pregreba, in imenitna dekleta, lepe gospé in vdove so imele ravno tako svoje ljubčke, kakor mož svoje ljubice. Ženske so se udeleževale najhujših zarot zoper svoje moze, sorodnike, tudi zoper domovino. Največi državniki so je prašali za svet, ali je pa tudi posluževali kakor izvrševalno orodje, in nij drugega manjkalo, nego da bi smele biti voljene še v senat, in v ljudske zборе, da bi bile popolnoma gospodinjne svojih mož, in vladarice v državi. Nagnjenost do nezakuskega stanu in prešetvanja je bilo tako veliko, da je podelil cesar Augustus mnogo predpravil tistim, ki imajo truje otrok. Imamo še čudea govor, katerega je imel Metellus Numidius malo pred poginom republike: „Rimljani, pravi, ako bi mogli brez žen živeti, bi se mi gotovo pred to nesrečo obvarovali; ker pa je narava uže taka, da ne moremo se ženami niti srečno, niti brez njih živeti, za to moramo več za to skrbeti, da bade naš zarod večen, nego za kratko in minljivo veselje.“ Sploh nam pisatelj iste dobe z jako živimi barvami popisuje; ne moralno in pohujšljivo žensko obnašanje. Tiberius je zankazal, da se ne sme nobena iz žlahtne rodovine udati javni prostituciji. Naravna surovost Rimljanov je pa tudi zavirala, da bi pri tem, kakor Grki, našli aesthetičen okus. Gotovo nij dobe v zgodovini, v kateri bi bila čednost redkeje, in razuzdanost v taki razmeri razširjena. Pisatelj isti časov tudi ne molče o tem; le čitaj Juvenalove epigrame, Apulejeve in Petronijeve romane in posebno nekatero Lukijanove pogovore.

(Konec prih.)

kakor njemu bolje kaže, zdaj po vladnih, zdaj po farških vetrovih. Dobro, volili bomo rajši uradnika-poštenjaka, nego farizejca, kateri se hlini pobožnega katoličana po farovžih in kaplanjah, ob enem se pa širokousti se svojimi neprecenljivimi zaslugami, — ki so pa samo zaradi tega neprecenljive; ker ne more nihče lahko precenti, koliko cvenka so mu uže prinesle. Ne, moj križani klečaplaz goriški, ne veseli se prezgodaj. Ne radi glasujemo zoper svoja načela za uradnika Winklerja, a bogme stokrat rajši, kakor za Te!

Kedaj bo ožja volitev, tega danes še ne vemo; gotovo se bode vsem volilcem še o pravem času naznanilo.

V Gradišči so danes tudi volile kmečke občine svojega poslanca za državni zbor. Zmagal je klerikalni kandidat profesor bogoslovja dr. Evgenij Valussi proti grafu Leop. Strassoldu, katerega je kandidoval tamošnji volilni odbor.

V saboto 18. t. m. bodo volila mesta in trgovii goriški. Kakor vse kaže bode voljen deželni glavar grof Coronini.*

Veliko posestvo bode volilo 23. t. m. v Gorici. Za kandidata je najbolje priporočen Rudolf baron Tacco, kateri je nekda letos v okrajni cenilni komisiji goriški z možkim pogumom, pa tudi z vso potrebno prebrisanostjo izpodbijal previsoke cenilne tarife, na podlagi katerih bi se imeli zemljiščni davki uravnati.

Volilni odbor v Gradišči je predložil svojim kandidatom sledeči program:

I. Goriška dežela je premajhna, da bi mogla uplivati na politiko in na osodo avstrijske države. Ona ima prav posebne interese, ki so zelo različni od onih drugih dežel; njo tedaj nič ne brigajo namere onih dveh strank, kateri se pripravljajo za nadvlado v Avstriji. Zato ne veže odbor nikakor političnih menenj svojih kandidatov: svobodno jim, naj se pridružijo centralstvom ali federalistom, samo da jim pojdejo vselej duševni in materjalni interesi naše dežele nad strankarstvom, in da podvržejo ali celo popuste svoje osobne politične namere vselej na korist omenjenim deželnim interesom, če bi kedaj mej temi in onimi do kako navskrižnosti prišlo.

II. Dežela zahteva, da se resnično in popolnem izvršijo državne temeljne postavbe. Ona hoče tedaj tudi mej drugima, da se spoštujejo vse narodnosti, neče biti germanizovana in zahteva, da se ima v vseh deželnih učilskih podučevati v deželnem jeziku.

III. Gledé da je upliv vsake dežele v državnem zboru primeren nje važnosti ali pa številu njenih zastopnikov v parlamentu, in gledé na drugi strani, da se duševni in materjalni interesi Goriskega vjemajo z onimi Trsta in Istre; meni odbor, da zahteva deželna korist, da bi možje, katere nasvetuje za kandidate, mogli in hoteli izdatno podpirati zvezo naše dežele sosednim Trstom in z Istro.

Temu programu sta se udala baron Tacco in grof Strassoldo; grof Coronini pa je imel svoje pomisljike gledé prve in druge točke, odločno se je pa nasprotnega izrekel tretji točki. Zato ga odbor nij postavil naravnost za svojega kandidata, pa tudi drugega nij proglasil namesto njega, češ, da si ne drzne odtegniti deželi moža, kateri si je v drugem oziru uže toliko zaslug pridobil. Mi tudi visoko cenimo našega glavarja, kot neutruljivo delavnega moža za deželo in njene koristi — pa pri vsem tem nam nij prav razumljivo postapanje volilnega odbora. Če je vse drugo — do sledno gotovo nij.

* Praviyo, da je vladni kandidat dr. Pajer. Klerikalci so postavili mojarja Catinelli-ja. Stvar je tudi tukaj bolj zamotana, kakor smo mislili. URED.

Iz Dutovelj na Krasu, 9. oktobra. [Izv. dop.] Zoper se mi pounja priloznost podati ti draga „Soča“ nekaj gradiva iz našega sela; omerjati imam namreč nekoliko o stanji našega učiteljstva.

Zastoj si iskal dragi čitatelj v razpisu učiteljskih služeb sl. c. k. okrajnega šolskega sveta sežanskega naše nemale vasi; vasice kakor Lipa itd. si uže našel; te so toliko srečne, da jim je odločen odgovitelj uka potrebnim otrokom. A mi ubogi Dutoveljčanije nijmo šče toliko vredni i potrebni, da bi nas tem povisali, da nam posebnega učitelja dadó: za nas je dober tudi duhoven, koji prvič se nij (kolikor je meni znano) napravil posebne skušnje po novem sistemu v dokaz, da je sposoben i zmožen za učitelja; i drugič menim, da tudi nij potreba vse službe enemu človeku nalagati, koji živi uže lahko brez skrbi i v obilni meri od svoje mastne službe, koje opravlja kakor duhovni, i da otrga s tem dejanjem grizljaj kruha potrebnemu učitelju. Sam nam dokazuje se svojim dejanjem, da ne more opravljati učiteljske službe, bo nijma časa vsled preobilnega obiskovanja njegovih prijateljev, tako, da zbog tega šola vendar trpi, akoravno ima svojega uamestnika (?); če je uže on plačan, naj on uči, ali pa naj se odpové temu delu i naj prepusti službo sposobnejšemu nego je on i njegov namestnik. Temu bi lahko pripomoglo naše županstvo; a menda je duhovna roko držalo i pomagalo do tega, kar pa za gotovo ne morem trditi.

Kolikor sem poizvedel pri sosesčanih, vlada občno, mnenje, da bi imeli posebnega učitelja! — „I ljudstvo kake imaš ti opravke? Ti stradaš, moliš, hodiš za procesijo, — ter plačuje davke!“

V Ljubljani 13. okt. [Izv. dop.] (Hohenwart pa Razlag. — Tajnik slovenske matice. — Kako se kandidacije delajo. — V. C. Supan. — „Slovenec“ pa „Slovenija“.) V zadnjem listu pišete, da, če bode dr. Razlag v Ljubljani in na Notranjskem izvoljen, po tem gotovo sprejme poslanstvo v Ljubljani, na Notranjskem bodo morali pa se enkrat voliti, in pri drugi volitvi skoro gotovo zmaga Hohenwart. „Če rata“, praviti, „smemo reči, da so jo stari dobro iztuhtali.“ Oprostiti, da vam te stavke ometam, ker so čisto neresnični. Uže zadnjič sem vam pisal, dr. Razlaga v Ljubljani ne kandidirajo niti mladi, niti stari, poslednji kakor ste se morda mej tem sami prepričali, uže celo ne, nego Razlaga so v Ljubljani iz lastne inicijative postavili za kandidata narodni neodvisni meščanje pa narodni uradniki: mladi pa, ki so bili Razlagove zmage na Notranjskem prepričani, so to kandidature odobrili ter jej pod pazduho segli. Starih pa nobena reč ne more huje jeziti nego baš to, da se je mnogo ljudij iz njih taborišča na stran mnogo obrekovanega dr. Razlaga ustopilo tako na pr. Horak, V. C. Supan in mnogo drugih. Stari čutijo, da je vse zapuščeno. Da bi pa dr. Razlag vsaj v Ljubljani ne zmagal, zato so klerikalni krki pod vodstvom „hoch- und deutschmeistera“ dr. Coste uže na vso moč začeli riti zoper njega; da, tako nesramni so, da mu bodo postavili celo protikandidata, da bode po tem dr. Schaffer zmagal in dr. Razlag vsaj v Ljubljani propadel. G. Ivan Vilhar je baje toliko honeten, da zoper Razlaga neče kandidature sprejeti, zato bodo menda postavili smešnega bezišksbergarja, pokojnoga stavb. svetnika Potočnika. Škoda, jaz vem se za enega boljšega. „Keglač“ mizar Regali bi Razlaga gotovo podrli. — Iz tega vidite, da je stari Razlagova kandidatura v Ljubljani zelo nevspečna. Če hočete o tem še kaj komentara, čitajte zadnjo „Danico“ pa „Vaterland.“

Prav tako neverjetno se mi zdi, da bi Hohenwart če se Razlag za svoj mandat zahvali, po tem na Notranjskem v drugič kandidoval. Hohenwart je preveč aristokrat, da bi se ondi v drug. sili, kder ga enkrat niso marali, in Notranjci bi Hohenwarta tudi nikoli ne volili, ne toliko iz nepriljubljenosti proti Hohenwartu kakor iz sovraštva do dr. Coste. Sploh se je mnogo opozicije za tega delj zoper Hohenwarta vzdignilo, ker sta Costa in Bleiweis ne vprašavši notranjskih volilcev kar samooblastno in brez taktne njemu kandidature ponudila ter mu njegovo izvolitev kot najgotovjšo preokovala. A Notranjci so pokazali, da so s vobodoljubni možje, ne pa „stimulirani“ ljubljanskih pravkov. S tem, da Hohenwart ne bode izvoljen, bode Costa najhujše u-larjen. Sapienti sat!

Lesarjeva smrt je več malih pa dobrih služb: izpraznila, mej njimi tudi službo društvenega tajnika pri slovenski matici. Znano je, da je Lesar to službo zastoj prevzel (imel je sploh navado, da je vse — prevzemal, kar se mu je ponujalo), po tem pa od nje vsako leto 1000-1200 gl. vlekel. Kedo bi se tedaj čudil, da se je za to malo kravico, ki pa dobro molze, po Lesarjevi smrti pogujalo več, deloma dobro- in slaboznanih gospodov. Ti so stolni kaplan Klun, J. Alešvec („Brenclj“), jur. dr. Jurij Štrbenec, bivši kaplan, zdaj deficient, Jos. Noll, tajnik dramatiškega društva, in gimn. prof. J. Tušek. Ad captandam benevolentiam Costinē mogočnosti in pa menda, da bi svojo sposobnost za tajniški posel dokazala, sta vzlasti poslednja dva uže precej časa sem prav srčno na „Sl. Narod“ in njegovo stran zabavljala in v narodne liberalce se zadirala. Zastoj! Te dni namreč je bila matičnega odbora seja, v kateri se je sklenilo, da tajništvo (ali samo začasno ali za trdno, ne vem) dobi stolni kaplan Klun kot odškodovanje za znano zgubljeno pravdo. Tudi dr. Štrbenec je odškodovanje dobil — postavili so ga za kandidata proti Dežmanu, na mestu odstopivšega Tomšiča. Pa dr. Štrbenec je baje rekel, da bi rajši matično tajništvo prevzel nego — kandidature. Kaj ne, da je pameten mož, ta dr. Štrbenec? Njegova kandidatura je Dežmanu pot v državni zbor po polnem ugladila, kajti Tomšiča bi bili narodni liberalci na vsak način podpirali, Štrbenca pa, hudega popa, na noben način ne morejo. Za kulisami se tudi šepeta, da Tomšič nij po polnem prostovoljno odstopil, ampak je bil moralno prisiljen, kajti stari so se bali, da, ko bi bil izvoljen, bi je ne bil z dr. Vošnjakom potegnili. Relata refero.

Zoper dr. Štrbenca se je oglašil kar na enkrat nov narodni kandidat, V. C. Supan, predsednik trgovske zbornice kranjske. Ker je mraz narodni program podpisal, ker se za kandidature dr. Razlaga v Ljubljani na vso moč poganja, ker si jo za gorenjsko železnico res zaslug pridobil in ker je pri njegovi nemurni delavnosti pričakovati, da se bode tudi za dolensko železnico močno trudil, kakor se je uže: zato narodni liberalci njegovo kandidature podpirajo, s kakim uspehom, to bomo kmalu videli.

Po teškem porodu bode vendar menda še ta teden klerikalni „Slovenec“ luč belega dne zagledal. Dr. Šuc še vedno ne ve, ali bi pustil svojo laro in njegovo uredništvo prevzel, ali bi se uredništva odpovedal in v božjem fanatizmu svoje ovce pasel; najljubše bi mu bilo, ko bi se ob je dalo združiti, fara in uredništvo. Za zdaj bode kaplan Klun list uredoval in poleg tega tudi (da s Prešernom govorim) „gospodar bo čez mošujo“. Gospod Alešvec bode okrog ljubljanskih ku-

haric za list nabiral raznih stvarij, gledališni igralec g. Schmidt bode oskrboval prvo korekturo; g. mons. Luka so si pa samo za tega delj zadnjo korekturo izprosili, da bodo list v časih s kordatobombeži, garibaldicigudigurovarji in kloštrobutarji nasejali in pa, da bodo strogo čuli nad tem, da se „bog“, „cerkev“ in „papež“ nikoli z malimi črkami ne piše, kar je baje strašan greh. Tako tedaj bode vendar Jaranova obveljala, da se mora „cerkev“ v novem listu z velikim C pisati, kar Bleiweis ni bilo všeč, kakor sem vam zadnjič pisal. Naročniki na novi list so sami duhovni in mežuarji, najmanje jih je z Goriškega, kar našim klerikalcem nič kaj ne dopada. List bode, kakor se iz imen naročnikov kaže, na narod — ostal po polnem brez upliva.

G. Treuenstein, glavni ravnatelj banke „Slovenije“ je te dni izdelal obširno spomenico o jako žalostnem bankinem stanju ter jo izročil podpredsedniku dru. Costi. G. Treuenstein prvi v svojem poročilu, da od vsega vplačanega denarja (340.000 fl.) je danes še 42.000 fl. v blagajnici; nasvetava torej mnogo preuredb. Če se te ne sprejmo in ne izvrše, po tem...

Politični pregled.

Najbolje zanimajo nas Avstrijance domače volitve, ki so se začele vršiti po vseh kraljestvih in kronovinah takraj Litave. Vse stranke komaj pričakujejo izida teh toliko časa trpečih živahnih borb. Posebno pri nas Slovincih bodo pomenljive, ker nas bodo podučile o našem razvoju in o naših močeh. Kmalu bomo, podučeni.

Na Hrvatskem zopet zboruje sabor, in velika večina je zadovoljna svojega dela in svojega bana Ivana Mazuraniča. Narod jako ga časti, ali njegov posel je na vseh straneh težaven, ker mu je naloga razvozlati jako zamedeno štreno, in poboljšati deželne zadeve, ki jih je poprejšna vlada zanemarjala, in v tak stan pripravila, da je bilo Hrvatom obupati.

Kar so tiče drugih dežel, nič nij posebno novega naznaniti, zdi se, da se na Španjskem stvari boljšajo. Castellar, zdaj prav za prav diktator, ki ima vse državne moči v svojih rokah, krepko in pogumno postopa, ter uredja in prenareja vse zlasti vojaštvo, ki se je bilo poprej popolnoma razuzdalo. Vojski morajo zdaj premagati notranje krvave boje, ki jih bijejo Karlisti za severju, na jugu pa drugi sovražniki zmirene republike.

Na Francoskem je republika zmirom v večji nevarnosti, kajti bliža se čas, katerega ima državni zbor zopet nadaljevati svoje seje.

Monarhisti na Francoskem, ki hočejo zopet kralja imeti in ljudovlado pokončati, napinjajo vse moči v ta namen. V državnem zboru imajo mnogo privržencev, med ljudstvom pa ne. Podpirajo jih posebno škofje, jezuiti, sploh klerikalci pa plemeni-taži. Od armade se ne vé, kaj misli, vé se pa, da ima republikanske generale, katere vlada ali odstranja ali v daljne kraje pošilja. Thiers je stopil na čelo republikancev, ki bodo zdaj zložno postopali ne gledé na razločke, kateri so jih poprej ločili. Prihodnji državni zbor bo torej tudi tam kaj važen, odločilo se bo zopet enkrat, ali ima ljudovlada končno obstati ali ne, in to bo imelo veliko moč tudi na Španjsko.

Razun državnega zbora v Franciji obrača pozornost vsega sveta na-se tamošnja velikanska pravda, ki jo ima na ramenih maršal Bazaine. Branje zatožnega spisa in prilog je trajalo več dni, in kot priče so povabljeni ne samo francoski, ampak tudi nemški generali in drugi. Zatožen je izdajstva in toliko nemarnosti, da je groza. Trdi se v zatožbi da je po njegovi krivdi bitva pri Sedanu se zgubila, in da je trdnjava Metz pala tudi zaradi njegovih pregreškov. Zagovornik bo imel gotovo težavno delo, ali maršal Bazaine se nadja, da se opraviči, zato pa je ves svet kaj radoveden. Vsakako bo ta pravda odstranila gosto temoto, katera pokriva čudne krvave dogodke let 1870. in 1871. na Francoskem, in Francozi se nadejajo, da ta pravda še bolje očisti njih vojaško čast, ki je zdaj grdo omadeževana.

Na Turškem miga Avstriji slava. V Bosniji derejo namreč divji Turki naše brate bosnijske kristjane tako, da so na pomoč klicali druge narode posebno pa Avstrijo. Naš novi konzul tam, ki je imel službo prevzeti, nij bil sprejet, in turška vlada je baje našo vlado zatožila pri drugih velevladstvih. Naj naše ministerstvo zunanjih opravil po-

gumno postopa, in naj se spomni, da so bili za Avstrijo najslavnejši časi, ko sta princ Evgen in general Laudon jo zastopala na Turškem.

Razne vesti.

(G. dr. pl. Bizzarro) je izdal te dni brošuro, v kateri popisuje važnost morskih kopelj posebno v tem obziru, ker te kopelji človeštvu pomagajo proti škrofulnom, katerih je zdaj človeštvo polno. G. dr. pl. Bizzarro, prvi človekoljub je delal toliko časa, da je s pomočjo še družih gospodov, kateri so se zedinili v poseben odbor, v Gradu ustanovil kopelj za nepremožne škrofulnaste ljudi in prav v omenjeni brošuri dokazuje, kako hitro in dobro so letos ozdravili mnogi škrofulozni goriski in tržaški fantje. Mi moremo g. dr. pl. Bizzarro le čestitati k njegovemu človekoljubnemu početju. Kdor hoče omenjeno brošuro kupiti, dobi jo v bukvarni Fillakovi na Travniku za 20 soldov.

(Oznaničje i prošnja.) Podpisani daje ponižno na znanje, da je spisal v višem pošticnem slogu tragedijo izvirno z zborom: „Ruski begun ali Brodolom.“ s temi-le osebami: Peter veliki, ruski car — Fandera Aleksij, voljh. knez — Izabela, njegova soproga — Sofija, njegova hči — Efraim Pugačev, njegov posinovljonec — Zbor (10 mestnih starešin, izmej katerih govore ti-le trije: Anastazj Baudouin, Onofrij Kutuzov, Peter Gorčakov) — Kristof, mestni šel — Tri možje — Pastirji — Vojščaki — Ljudstvo — Godci — Carjevo spremstvo — R hči — Pomagači — Kmetje itd. Dejanje snuje se na Ruskem začetka 18. stoletja.

Preresnbnost dejanja pa zloga loči to igro, saj tako upa pisatelj, od navdnjih takošnih izdelkov; ker se giblje z možatim zborom vred v viših krogih poezije i moralnega svota.

Pisatelj išče po tej javni poti rodoljubnega založnika, da se precejšnje delo spravi Slovincem na dan. Naj bi se kedo oglasil! Vljudno prosim sl. uredništva slov. časopisov, da bi te črtice ponatisnila.

V Gorici 10. okt. 1873.

Fr. Zakrajski Poževščikov.

(Post scriptum.) Po čudni poti smo izvedeli, da ožja volitev mej Tonklijem in Winklerjem, bode uže v ponedeljek 20. t. m. Volilci bodo gotovo uradno na to opozorjeni. Danes se uže tudi govori, da deželni glavar graf Coronini ne sprejme nobene kandidature, to pa nij res, sanje preklical to laž. Če tudi se ne vjemamo z njegovim političnim programom, vendar nam je on desetkrat ljubši, kakor drugi kandidati, o katerih se govori po mestu. Tudi bilo Italijanski liberalci rajši za njega glasovali, kakor da bi se glasovanja vzdržali in s tem pripomogli k zmagi Pajerja ali klerikalca Catinellija.

(Društvena razstava) bo končala prav gotovo 31 t. m. ob 5 uri popoldne in sicer brez posebne slovesnosti. Še te bi trebalo!

(Nova cesta v Dolgi Njivi) se je odprla občevanji pret. ponedeljek. Navzočni so bili g. c. k. okr. glavar baron Rechbach, c. k. nadinženir pl. Claricini, podzvetnik Tripp et Furlani in ravnatelj dela J. Brisco. Čas je bil, da se je najnevarnejši klanec na celi cesti mej Gorico in Kebaridom odstranil, da bi se zdaj zaporedoma še vsi, drugi, kateri toliko zavirajo občevanje na isti cesti!

(Mestni župan gr. Coronini) je definitivno izstopil, iz mestnega starešinstva. V kralkem bode nova županova volitev v Gorici in ponuja se nekda mrtvo kandidatov za to častno službo z letnimi 2000 gold. Najbrže bode izvoljen sedajni županov namestnik notar Perinello ali pa pl. Bosizio.

Volitev državnega poslanca za kmečke občine polit. okraja goriške okolice se je vršila včeraj v Gorici v deželni dvorani pod vodstvom c. k. nameslajšt. svetovalca in okr. glavarja barona Rechbacha. Duhovstvo je bilo mej navzočnimi 125 volilci obilo zastopano. Uže pri volitvi volilne komisije se je jasno pokazala klerikalna večina Izbrani so bili po listkih gg. Stubelj kaplan iz St. Florjana, in posestnika Nussdorfer iz Gabrij in Kofel iz Cepovana. Glavar je pa po klicu v komisiji gg. Robič-a iz Rihenberga, Scalettari-ja iz Mirnega, vikarja Jug-a iz Lokovec in župana Sinigoj-a iz Dornberga. Zadnji je oddal glas za Dr. Lavrič-a, Scalettari za Winkler-ja, vsi drugi komisijski udje pa za Dra. Tonkli-ja. Volitev se je po tem redno vršila brez posebnih incidenc. Glasovanje je kazalo jasno, kdo je boljše zavedeno in narodno vzbujeno ljudstvo na Goriškem. Volilci iz Lokovec, Križa, Dornberga, Vertovna, Černič, sploh velika večina vrlih mož ipavske strani glasovala je za našega kandidata. Možje iz Kanalskega so glasovali s Trnovci večidel za Winkler-ja. Briske ovčice, katerim se nij bilo bači nagle smrti na poti do volišča, ker so imeli vse svoje dušne pastirje za seboj, so volile z liberalcem A. Leonardičem vred Dra. Tonkli-ja, tako gorjani iz Grgarja, Cepovana, Lokovec,

Banjsic in Bat, kateri so tudi vsi prišli se svojimi gosposdi nunci in tako še nekateri volilec iz bližnje Goriške okolice. Od volilec iz Standreža, Mirnega, Sovodenj, Bilj, Vertojbe i. d. je dobil Lavrič samo posamezne glasove. Naj bolje nam je dopal naš deželni glavar, grof Coronini, kateri je kot volilec šentpeterske občine z nekakim ponosom imenoval svojega izvoljenca: poštenjaka D. Lavriča. Dva standrežka volilec sta zavrgla svoja glasova za grofa Pačeta.

Izid volitve je ta-le:
Dr. Tonkli je dobil 69 glasov, Dr. Lavrič 32, Winkler 20, grof Pačeta 2.
Sklenila se je volitev ob 1 uri popoldne.

Mupone banke „Slovenije“ od dne 1. julija 1873 izplačuje tudi Janez Lapanja, zastopnik banke v Gorici — stanujoč v Čitalnici.

(**Še nekaj o Staniču.**) Te dni sem pregledaval časopis „Slovenija“, ki je od l. 1848—50. izhajala v Ljubljani; v 84. listu od l. 1849 naletim na to le črtico, katero tukaj kot popravek dotičnega mesta v mojem spisu o Staniču ponatisnem: „V nemški knjižici „Hopper, Selbstbiographie, ktera je še le po smrti tega „slavniga botanikarja letos v Regensburga na svitlo prišla, je tudi govor od našiga vojaka rajneiga Staniča. Stanič se je namreč že v pretečenim stoletju „bogoslavstvo v Solnogradu učil, tam se je s Hoppe-sonznanil, in prava prijatla sta postala. Naš rojak ni bil samo bistriga uma, in prijatelj natoroznanstva, temuč tudi lahko se je vedel in nagel je bil kot blisk. Hoppe ne more prehlalit njegovo gibčnost in urnost, on nikoli ni vidil bolj nagliga človeka v hodu, po njegovu misli je bil Stanič v tistim času prvi naglotekavec cele Europe. Tako imenovano „Turnkunst“ je on v djani tako umel, de je vse „turnerje“ prekosil. Na sterne kraje, kamor so drugi s straham pogledali, se je on gotovo, če tudi večkrat z veliko nevarnostjo perplezal. Solnograški profesor matematike, ki je tačas vse hribe okoli Solnograda zmeril, ga je za svojega pomagata kaj dobro porabil. Kjerkoli je bilo potreba zemljemersko bandero ali vanto na kašni hrib postavil. — Stanič je bil tje poslan. — On je bil tudi eden izmed prvih, ki so na nar visji kepo „veliciga „Gloknarja“ prišli, on pa nezadovoljen, de je tak visoko kakor drugi prišel, se je še splezal na železni križ, ki je tam gori postavljen, rekoč: Tak visoko na Gloknarju gotovo še nobeden ni bil.“

PAULUS.

(**Gospod Baudouin**) je še vedno v Vidmu (Udine), tudi nam poroča, da se vendar nahajajo tudi tam nekateri ljudje, ki se brigajo za slovensčino; za vzgled nam je poslal to le pesnico, katero je zložil tamošnji priprost človek. Če je le drobnjava, vendar je nekaj. Le poslušajte:

Preljuba moja Miuta
Kdje s vzela tiste oči?
Samo, če v nje pogledam,
Serce me zaboli.
Ku dva draga djamanta,
Ku dve lepě zvezde,
T' igrajo pod obarvi
In čudno se svetlě.
Kdo more živim iskram
Tvojga pogleda obstat?
Od njih, če ga pogledaš,
Še led se more užgat.
Obernj, Miuta, prosim,
Oči na drugo stran;
Ne vidiš, da sem kuhan
In že clo sežgan. V.

Vdovsko učiteljsko društvo za Krausko je imelo koncem pretečenega meseca svoj letni občni zbor, katerega se je pa pričlo število učiteljev udeleževalo. Zbor je pričel društveni predsednik, prošt. Jarc. O delovanju društva je poročal tajnik, g. Močnik, o društvenem materijelnem stanju pa je poročal blagajnik, g. Patre. Iz tega poročila vidimo, da je imelo društvo v minolem letu sledeče dohodke: Ostanek od lanskega leta 20 gld. in 100 gld. obligacij; letni doneski društvenikov 455 gold.; vstopnine 35 gold.; obresti od obligacij 1256 gold. in 9 kr.; nakupljene obligacije 1600 gold. Stroški so bili ta-le: Podpora enemu učitelju 80 gld.; podpore učiteljskim vdovam in sirotam 561 gold. in 50 kr.; za nakupovanje obligacij 1098 gl. in 64 kr.; različni stroški 6 gold. Skupnih dohodkov je bilo 1766 gold. in 9 kr. in 1700 gold. obligacij; skupnih stroškov 1745 gold. in 96 kr. Ostalo je toraj v blagajnici 20 gld. 13 kr. gotovine in 1700 gold. obligacij. Vse društveno premoženje pa obsega: hranilnično knjigo št. 59536 v vrednosti 630 gld.; obligacij za 28.050 gld. in 1700 gld. ter gotovine 20 gld. 13 kr. Tedaj ima društvo gotovega denarja 650 gold. 13 kr. in za 29.750 gld. obligacij. Pri občnem zboru se je enemu bolnemu učitelju društveniku na novo dovolilo 40 gld. podpore in tudi eni učiteljski vdovi se je dovolila po pravilih določena podpora. Za predsednika je bil še dalje izbran g. Jarc, za tajnika in blagajnika pa g. Močnik. Čudili smo se pri tem zboru, da so skoraj vsi le nemški govorili.

(**Uboj**) Iz Tekačeve vasi blizu Slatine se Sl. N. žalostna novica naznanja, da je zadnji petek predpoldne en posestnik Jurij Ogrizek svojega soseda za voljo tega, ko ga je trjal prišel za tiste denarje, ki mu jih je pred enim letom posodil, s sekuro tako po glavi usekal, da mu je črepijo do uvožgan prebil. Po tem ko je nesrečnež na tla pal, ga je še dvakrat po licu, trikrat v prsi in enkrat po nogi mahnil tako, da mu jo je skoro proč odsekali. — Žena tega ubijalca je pa rekla, ko oni še nij bil mrtev: Škoda, da ga njsi bolj, daj meni sekuro, ga bom še jaz mahnila. — Potem je mož v hišo šel po puško, ki je baš bila nabita in je rekel, da še tisti dan morata biti tudi druga dva soseda mrtva, jaz jih bom ustrelil, ali na drugo vižo ubil. — Ali k sreči je tisti dan en žendarm iz Rogateca bil na patroli, ter je divjaka soboj vzel, da bo prejel plačilo za svoje hudodelstvo. V Polnočah so tudi vojaki enega svojih tovarišev vtorek po noči ubili in mrtvega vojaka so pa pred Baumanovo gostilnico pustili lu so znežali, tako da zdaj ne vejo, kateri ga je ubil, ker jih je ravno več iz hrvaške meje šlo, ko so bili na sruži.

(**Buckle**) v svoji zgodovini angleške civilizacije, in katero knjigo vsem izobraženim ljudem priporočamo, pravi, da število samomorov nij slučajno, ampak skoro gotovo in se da po statistiki prav na tenko določiti. Samomor — pravi — je sad društvenega življenja, in morilee samega sebe je le neobhoden nasledek naših okoliščin, in to ne predrugači ne ljubezen do življenja, ne bojazen do unega sveta. V različnih deželah nahajamo leto za letom isto število samomorov. Še v Londonu, kder se tolike spremembe godé, kder sili politično, kupčijsko vznemirjenje, in žalostni stan vsled dragine k samomoru, nahajamo večo pravilnost, nego bi si jo kedo mislil v glavnem mestu si konča vsako leto blizu 240 osob svoje življenje; številke se zibajo mej 266 kot najvišji in 213 kot najnižjo. Leta 1846 je bilo vsled železničnih homatij 266 samomorov. 1847 pa 256; 1848 jih je bilo 247 in leta 1850 pa 229. To se je tudi sprevidelo, da je pri protestantih bilo večé številce, nego pri katoličanih. — Jako zanimiva je Bucklejeva razprava o tem predmetu, toda naš list nam ne pripušča o tem obširneje govoriti.

(**Ruske finance**) po vladnih poročilih, se imenuje knjiga, katero je izdal pl. Sauraw, in iz katere posnamemo sledeče:

Naravnih davkov spada v Rusiji na vsako glavo 3 rubeljine in 25 kopejk (okolo 5 fl.). Leta 1870 je bilo vseh davkov s prikladami vred 95 milijonov in pol; leta 1871 skoro 97 milijonov. Kupčijski davek kaže, kako se kupčija širi. Do leta 1862 so se dohodki vedno poviševali, tako da so prišli v 30 letih do 5 milijonov. Leta 1863 pa se so pomnožili do 9 milijonov, in sedaj donša uže 11 do 12 milijonov. Vsi naravni davki so znašali leta 1872 uže 108 milijonov in pol.

Nedirektni davki znušajo pa ogromno številko od 247 milijonov.

Pri pošti imajo Rusi okoli 3 milijonov izgube, ker dopisi z inostranstvom jako pojemajo.

„Narodna šola.“

Dohodki in stroški goriškega poverjeništa.

Dan	Doh.	Str.	fl. k.	
			fl.	k.
1873	Ostalo je po zadnjem računu . . .	231	—	—
10 jun.	Šoli v Mirnem poslal velikih tek . . .	310	—	60
	Iz pušice pri Rebku dobil in isti dan poslal šoli v Kamnjah učil za . . .	64	—	207
3 jul.	Dobil iz pušice v Kanalu in poslal isti dan tej šoli tvarine za . . .	64	—	64
3 . . .	Dobil iz pušice v Trstu po g. Dolinarji . . .	862	—	—
15 . . .	Nabral pri pevskem shodu v Ajševici . . .	554	—	—
29 okt.				
	Dohodkov je . . .	2021	—	331
	Stroškov . . .	331	—	—
	Tedaj ostane še denarja v mojih rokah . . .	1690	—	—

16 gld. 90. kr. imamo za bodočo šolsko leto. To je gotovo še malo, posebno ker bo prav letos velika potreba. Uljudno vabim torej vse prijatelje naših ljudskih šol, in prosim Slovence in Slovenke, naj začnejo skrbno pobirati sold za šolo, zlasti v krajih, v katerih so pušice nastavljene, da bo mogoče zdatno podpirati uboge otroke, mej katerimi se tudi nahajajo dobri talenti, in škoda bi bila ko bi zanemarjeni ostali, kajti naš majhni narod potrebuje vsake tudi najmanjše moči.
V Gorici 15. oktobra 1873.

Dr. LAVRIČ I. r.

Poslano.

Uže meseca decembra lanskega leta vložil sem neko pritožbo pri vis. čast. nadškofijstvu v Gorici za devajočo našega g. vikarja.

Ali zastoj sem čakal odgovora. Pozneje se je v vikarjevem poslovanju še marsikaj neprilicnega pripetilo, kar sem zopet isti velečast. oblastniji naznanil. Pa tudi zastoj.

Jeli res visoko nadškofijstvo od boga in njegovega namestnika zato postavljeno, da prezira vsako pravično zahtevo ter s tem zla množi i podpira.

Res je da sem dobil od devinskega dekana pod št. 114 od 8. avgusta t. l. nek čudni odgovor, kateri pravi, da je nadškofijstvo obljubilo skrajšno prestavljenju vikarjevo, ali kakor stvari sedaj stoje, sodil bi skoraj človek, da nij bil ta odgovor nič drugega nego potolažljiva laž. Če nij moje mnenje pravo, veselilo me bo srčno; če sem pa pravo zadel po tem hočem vso stvar po tej poti sveta objaviti, naj pozvé, kako slaba se nam godi z našimi dušnimi pastirji.

V Kostanjevici 3. oktobra 1873.

JOŽEF TRAMPUŠ.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu, 15. oct.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	65
„ gorska „	3	50
„ goriška „	2	20
Tursica domača „	2	25
„ ogerska „	2	—
Jecmen cel	3	30
„ pelan „	1	30
Oves laski „	1	30
„ ogerski „	3	40
Fizol laski „	2	67
„ gorski „	2	30
Rž	2	30
Krompir nov cent	1	—
Seno „	1	—
Slama „	42	—
Slanina [špoh] domača cent	35	—
„ amerikauska „	19	do
Vino črno, vedro [Em]	14	18
„ belo, „	9	60
Pivo gradsko „	9	60

Riž I. vrste po 13 fl. vrste po 12.50 III. vrste po 10.25 IV. vrste po 9.50 V. vrste po 8 fl.

Moke iz Kitterjevih mlinov v Stračicah.

Sš žakljem: št. I. po 16,70 št. II. po 15,40 št. III. po 13,60 št. IV. po 12,50 št. V. po 10,90 št. VI. po 8,40.
Brez žaklja: Otrobi drobni po 3,10 otrobi debeli po 3.— fl.

Pisarnica

odvetnika dr. MARANI-JA je prenešena v ulice sv. Ivana (Ghetto), v Schmidtovo hišo št. 124, I. nadstropje.

ALBIN SLITSCHER

trgovec v LJUBLJANI,
na dunajski cesti, št. 64

priporoča svojo štacno za specerijsko blago in železnino; drži zalogo najboljših vodnih in cirkularnih žag za dile, deske in furnire, mnogovrstnih ročnih žag, pil, vlitih in iz pleha emailiranih piskrov in vseh orodij za kuhinjo; železne prihranilne ognjišča; plehate in grudelnaste peči in kotle, košnje ino slamorezne kose, lepo pozlačene križe za grobe i. t. d.